

ljano. Vadniška učiteljica Marija Schulzeva je šla v pokoj.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje 8. dne oktobra t. l. Vzpored se pravčasno naznani. Žihér, predsednik.

Naučni minister dr. Marchet je imel razgovor s 5 zastopniki čeških obrambnih društev zaradi minoritetnih šol. Marchet se je proti njim obnašal arogantno. Rekel jim je: „Jaz sem pred vsem Nemec, potem profesor in pedagog in šele v zadnji vrsti minister“. Deputacija, v kateri so bili poslanci dr. Čelakovsky, dr. Bara in Buřival, mu je odgovorila: „Vi ste najprvo minister, potem profesor in pedagog in šele v zadnji vrsti Nemec“.

14 otrok se je vpisalo letos v mestno slovensko ljudsko šolo Podturnom v Gorici. Poročajo nam, da nekateri Lahji obljubljajo slov. staršem v bližini šole denar, samo da bi ne upisali otrok v slov. šolo.

Društvo tiskarjev na Kranjskem je slavilo 40 letnico obstanka v nedeljo 20. septembra 1908 v areni „Narodnega doma“ v Ljubljani. Mnogobrojni čestitkam pridružujemo tudi mi svojo!

V slovensko šolo v Aleksandriji so prišle slov. šolske sestre, kakor poroča v „Slovenec“ pater Benigen, ki pravi, da bodo delale za Boga in narod!

Hrvaški klerikalci proti C. M. družbi za Istro. Slavni dr. Mahnič, sedanjí škof na Krku, hoče tudi na Hrvaškem zasejati skrajni klerikalni boj proti vsemu, kar je naravno in naj si bo še tako nepristransko. Sedaj hujska s pomočjo hrvaških jezuitov in drugih klerikalcev proti hrvaški C. M. družbi za Istro. Seveda ne sme zaostati za klerikalci na Slovenskem!

V slovenjebistriško nemško šolo se je vpisalo 241 otrok, 150 iz mesta in 101 iz okolice. Kakor znano, je daroval „Schulverein“ za to šolo 30.000 kron.

V Črnem vrhu nad Idrijo imajo — šolarski štrajk, ki se vrši po navodilih iz Ljubljane. V Črnem vrhu se gode sploh čudne stvari. Kadar bo počilo, se bodo prijemali ljudje za glave in preklinjali tiste, ki jih zavajajo, saj so na varnem — v Ljubljani. Vsaj črnovrška učiteljica naj bi bila toliko pametna, da bi izprevidela: višje od klerikalizma stoji službena dolžnost. Če tako daleč misli kakor seže, nas bo slušala, ako že ni — prepozno. Sicer se pa naj za vse dobrote zahvali svojim prijateljem!

Nemška šola v Ajdovščini. Delniška družba c. kr. priv. predilnice v Ajdovščini išče z razpisom v nemških učiteljskih listih učitelja za ljudsko šolo z nemškim učnim jezikom v Ajdovščini in to za otroke svojih uslužbencev. Torej zopet tram k mostu do Adrije! Paziti, Ajdovci na to, katere narodnosti so ti uslužbenci, ki si žele nemške šole v Ajdovščini!

Nemška šola v Šklednju pri Trstu. Na nemški „privatni“ šoli v Šklednju, kjer živi samo slovensko prebivalstvo, (to je „privatna“ šola, a dobra majčica, avstrijsko-nemška vlada, plača učitelje) je otvorjeno četrto šolsko leto. Do sedaj se je vpisalo 56 učencev in to 26 deklic in 30 dečkov. Darunter — pravi tržaško poluradno glasilo — 36 rein deutsche und 20 teils gemischt, teils fremdsprachige. Bo že res tako!

Esperanto. Sivi jubilar iz Jasnaje Poljane je rekel nekoč: „Volapük se mi je zdel jako kompliciran, esperanto nasproti pa jako preprost. Tako lahko se je priučiti esperantu, da sem znal, ko sem dobil slovnico, slovar in nekaj sestavkov, pisanih v tem jeziku, po komaj dveurnem pečanju če že ne pisati, pa vsaj gladko čitati.“ Na te besede se sklicuje prosim zopet novih naročil na slovensko esperantsko slovnico, ki jih je pošiljati odslej na naslov: slovenski esperantski krožek, Maribor, Na parku 1, pritličje desno. — Krožek ima pripravljenih zopet dovolj letakov in brošuric (žal, v nemškem jeziku), ki jih razpošilja zastoj. Mogoče se mu posreči, izdati slovenske letake. — Naročniki se oglašajo precej pridno. To navajamo zaradi tistih skeptikov, ki bi se mogoče naročili, pa niso imeli pravega zaupanja do novega podjetja. Cena (2 K) ni nikakor pretirana, ako pomislimo, da bo knjiga obsegala 220 strani.

Z gospodarskega polja.

— **Državna subvencija.** Mlekarska druga na Brezovici v ljubljanski okolici je dobila 3800 K državne podpore.

— **Novi vinski zakon.** Novi vinski zakon, sklenjen od poslanske zbornice v zadnjih dneh njenega delovanja, je sicer stopil v veljavo z dnem 1. decembrom 1907, ali na splošno ni še izveden. Ena najvažnejših določb novega zakona, državna kletarska kontrola, se namreč doslej ni mogla uresničiti. Po § 13. novega vinskega zakona je v svrhu izvedenja in nadziranja zakonskih predpisov imenovati strokovno izobraženo državne kletarske nadzornike. Imenovanje teh organov pa je navezano na zahtevo mnenja deželnih zborov in ta okolnost je morala naravno zakasnit uresničenje kletarske kontrole. Da se uvedenje inspekcijske službe pospeši, je ministrstvo za poljedelstvo stopilo v pogajanja s posameznimi deželnimi odbori. Ta pogajanja so končno do-

vedla do tega, da se je v zadnjih tednih moglo izvršiti provizorično imenovanje kletarskih inspektorjev. Imenovanih je 19 državnih kletarskih nadzornikov, a namenjeno je, da se v izpolnjenju inspekcijske službe od 1. januarja 1909 dalje ustanovi še 9 novih nadzorniških mest. Da se nadzorniška služba enotno izvede v vseh pokrajinah, so bili imenovani pozvani na 10 dnevni poučni tečaj v Klosterneuburg. Nadzorniki so se v tem tečaju poučili o službenih dolžnostih in jih je bilo praktično uvesti v službovanje. Nadzorovalna služba se prične že pred začetkom letošnje trgatve.

— **Jetična živina.** Kakor človeštvo, tako muči tudi živali strašna bolezen jetika. Nekateri trdijo, da je najmanj 5% živine jetične, drugi pa pravijo celo, da je je 40%. Resnica pa je, da je ta bolezen v nekaterih krajih manj, v drugih bolj razširjena. V primorskih krajih ni mnogo jetične živine. Pri živini, ki se redi vedno v hlevih je jetika bolj domača, nego pri oni, ki hodi na pašo. Posebno močno je podvržena jetiki lepa simodolska (simentalska) živina. Ta bolezen se da prenesti od živine tudi na človeka, zato bi moral vsak kmetovalec skrbeti, da se bozne živine iznebi. Seveda z gotovostjo se ne da določiti na preprost način, ali je ta ali ona žival bolna za jetiko. Pač pa lahko določijo živinodržavnik s tem, da vbrizgne živali za kožo tuberkulin; to je neko sredstvo, ki provzroča pri bolni živali nekako mrzlico, pri zdravi pa nima učinka. Ker ni tuberkulin škodljiv, bi morali vsi posestniki, osobito oni, ki se pečajo z vzgojo plemenske živine ali pa z mlekarstvom, dati svojo živino preiskati. Kar se pokaže bolnega, je treba zaklati ali vsaj odstraniti, da ne pride bolezen na drugo živino ali pa na človeka. Posebno lahko postane človeku nevarno mleko bolnih živali. — Ako pijemo tako mleko sirovo, si prav lahko nalezemo jetiko, ki nas skoraj gotovo spravi v grob. Zato ne pijmo nikdar sirovega mleka, marveč le prekuhanega. S kuhanjem se namreč dotične glive, ki provzročajo bolezen, umorijo in torej ne morejo več škodovati. — Kdor prodaja tako žival, je po zakonu obvezan, da sprejme žival nazaj, ako se je pokazala v 30 dneh po kupčiji pri živali jetika ali tuberkuloza, kakor se tudi pravi tej bolezni.

— **Koliko hranilnih vlog uporabljuje avstrijski denarni zavodi?** Na Avstrijskem upravlja 611 hranilnic (občinskih, okrajnih, deželnih) 4748 milijonov kron, 6375 denarnih zadrug (hranilnic in posojilnic, raifajzenovk itd.) 1454 milijonov kron in 79 bank 426 milijonov kron hranilnih vlog. Denarne zadruge upravljajo torej že skoraj eno četrtino vseh hranilnih vlog, vključno temu da so ti zavodi mnogo mlajši nego so navadne (občinske itd.) hranilnice in banke.

— **V Novem mestu na Dolenjskem** bo koncem meseca septembra velika razstava sadja. Z razstavo bo v zvezi tudi velik sadjarski shod, na katerem se bodo razpravljala razna važna sadjarska vprašanja.

— **Planinski čaj** je najboljši in najzdravilnejši, ako vzamemo eno pest suhega lipovega cvetja, tega kuhamo v litrskem loncu, zalijemo napol z vrelo vodo, napol z belim kislastim vinom, zraven dodamo toliko žlic medu, za kolikor oseb kuhamo. To se kuha pol ure, in čaj je gotov. Med ima posebno zdravilno moč zoper vse glave, pljučne in želodčne bolezni.

— **Kuštasto zelje** (ohrovt) in zgornje kolerabice hranimo čez zimo v kleti lahko do Velike noči, ako jih v jeseni izrujemo z vrta s korenino in prstjo. Te prenesemo v pol toplo klet na tla v kot na nanošeno prst. Te rastline se smejo tiščati v kleti druga druge.

— **Rdeča jedilna pesa** se ohrani ves mesec in še dalje v steklenici, ako je dobro skuhamo, olupimo in zrežemo v tanke kosce, ohlajeno vložimo v stekleno posodo, zalijemo z vinskim octom, denemo vmes celega kimele, vrh zalijemo z dobrim laškim namiznim oljem, en prst visoko s pergamentnim papirjem pokrijemo in zavezemo z vrvo. Hrani se na hladnem kraju. Taka pesa kri čisti in pospešuje prebavljaje. Uživa se potem odcijena pri mesu ali s črnim domačim kruhom.

— **Rumene domače buče** so redilne, osobito za otroke. Med mlečno kašo skuhane so prava pristna slaščica. Kosi, lepo oljpljene skorje in mehkih notranjih snovi se zrežejo na drobne kocke. V tričetrt ure je buča med kašo razkuhana. Zabeli se potem s sirovim ali kuhanim maslom. Ogrji jo kuhajo s krompirjem kot obaro in kisom vkisajo in nekoliko zamešajo s štopo. Bučna jed je lahko prebavljiva.

— **Spinačo** imamo lahko do zime, ako uporabljamo mlade koprive, pesno in hrenovo listje. Posebno sredstvo za pokvarjen želodec.

— **Zemljiška posest na Norveškem** je boljše in pravičnejše razdeljena kakor kjerkoli drugod na svetu. Norvežani so demokratski narod, ki nima ne plemstva ne veleposestva. Na celem Norveškem so le komaj tri posestva, ki bi zaslužila ime veleposestva, vsa druga zemlja je razdeljena v kmetije. Kmetij je skupaj 120 tisoč; od teh jih obdelujejo kmetje s svojimi družinami 109 tisoč, 11 tisoč pa je oddanih v najem. Tudi na Danskem, kjer živi po krvi in jeziku Norvežanom najsorodnejši narod, bodo veleposestva kmalu izginila. Nепrestano jih parcelirajo in prodajajo kmetom. Norveški in danski kmetje so v nekaterih strokah kmetijstva prekosili vse narode na svetu. To je plod izvrstnega šolstva v teh deželah. V

obeh kraljevinah ni več domačina, ki bi ne znal čitati in pisati; takih srednjih in visokih kmetijskih šol nima noben drug narod na svetu kakor Danci in Norvežani.

— **Konsum mleka v Parizu** znaša 2,600.000 hl na leto; mesto šteje 2,700.000 preb. ter odpade na glavo $\frac{1}{4}$ litra mleka na dan. To je navadni minimum. V Berlinu, na Dunaju, v Pragi se porabi po $\frac{1}{3}$ litra na glavo in dan, Pariz dobiva svoje mleko iz 12 najbližjih departementov, dovažja se pa tudi iz 100 kilometrov oddaljenih krajev. Na Francoskem pridejo na 100 prebivalcev 203 molzne krave, na Češkem, 174, na Moravskem 182, na Nemškem 177, na Danskem 414.

— **Mlekarstvo na Francoskem.** Francoski poljedelci in živinorejci so prodali leta 1902. skupaj 77,242.000 hektolitrov mleka za 1064 milijonov frankov. Povprečna cena za en liter je bila 13 vinarjev. V teh številkah ni všteta ne množina ne vrednost mleka, ki so ga poljedelci in živinorejci porabili zase in svoje rodovine. Vseh molznih krav je bilo 8,318.000.

Raznoterosti.

— **Nemorálnosti v petrogradskem dekliskem zavetišču.** Ves Petrograd je razburjen zaradi nečuvnih nemorálnosti v dekliskem zavodu. Deklice so se po vrsti pritožile, da so bolne. Zdravniška preiskava je dognala, da je bilo 11 deklic v starosti 8 do 13 let posiljenih. Preiskava pa je spravila sploh strašne stvari na dan. Deklice je izrabljaj sam ravnatelj, zdravnik dr. Makarov, ki je 55 let star ter ima odrasle hčere. Ta je deklice v zavodu ljubil, jih zdravil ter jih obsipal z darili, da so mu bile vdane ter na vse trdovratno molčale kar je počenjal z njimi. Ko pa je šel ravnatelj na dopust, so se nekatere razbolele tako, da so se morale pritožiti, naka so prišle hudobije na dan. Ravnatelja so zaprli.

— **Nogavice g. kardinala.** V trident-ski okolici na južnem Tirolskem je bil letos na letovišču kardinal Vanutelli iz Rima. Potreboval je nogavice. Navaden človek bi šel in bi jih kupil. Kardinal pa nosi nogavice najboljšee kakovosti. Ker pa v Tridentu takih ni bilo dobiti, so morali kupiti svile za 125 kron in jih dati napraviti. kar je veljalo 25 K, skupaj 150 K. Toliko zasluži delavec v dveh ali treh mesecih za težko delo.

— **Nemški publicist o Črni gori.** Četinski „Vjesnik“ poroča: V naši sredi je nekoliko dni bival g. O. Kučbah, nemški publicist iz Berolina. G. Kučbah je naš stari znanec in prijatelj Črne gore. Prisostvoval je tudi hercegovski vstaji l. 1875. Napredek Črne gore je napravil naju najlepši vtisk. On pozna Črno goro, kakršna je bila pred 30 leti in kaka da je danes, napredna in urejena. G. Kučbah je sotrudnik najuglednejih nemških listov.

— **100nadstropno poslopje.** Ako bode zidanje visokih hiš v Novem Jorku tako napredovalo kakor sedaj, potem bodo v par letih imeli prvo stonadstropno poslopje. Tega mnenja so namreč novojorski arhitekti, zakaj minulo je sedaj jedva 21 let, odkar so v Novem Jorku zgradili prvo visoko hišo. Ta hiša še sedaj stoji in je visoka deset nadstropij. Dne 1. maja je bila dograjena 41nadstropna Singerjeva hiša na Broadway, dočim bodo 51nadstropna hiša Metropolitan družbe v kratkem dogotovljena. Načrti za 62nadstropno poslopje zavarovalne družbe Equitable, so že izdelani in vloženi in kmalu bomo lahko poročali, da se v Novem Jorku gradi prva hiša, ki bo sto nadstropij visoka.

— **Edisonov zrakoplov.** Edison je povabil zrakoplovca Farmana k sebi ter mu razkazal načrte za svoj zrakoplov na krmilo. Farman je prepričan, da bo Edisonov zrakoplov daleč prekosil vse tožadevne dosedanje iznajdbe.

— **Čebeln plk — zdravilo.** Kakor znano, vpliva čebelní pik blagodejno proti revmatizmu. To zdravilno moč hoče neki ameriški čebelorejec praktično izkoristiti. Stopil je z lekarnarjem v zvezo ter mu obljubil priskr-

beti vedno zadostno množino žel pikajočih čebel, da se pripravi iz njih zdravilni strup proti revmatizmu. Za 1000 žel zahteva 20 mark. In kako pride zviti Američan brez škode do strupenih čel? Obleče se v debeli kavčuk, ki ga poprej nadrgne s konjsko dlako. Tako oblečen se gre izprehajati med panji. Čebele zaduhajo vonj po konju, ki jim je posebno zoprno ter takoj planejo po preoblečencu. Ta se pusti napikati, doma pa izvleče žela iz kavčuka.

— **Blamaža spiritistov.** Nedavno je razpisal Gustav de Bon s podporo princea Rolanda Bonaparte in dr. Dariéca nagrado 2000 frankov za medij, ki pri dnevní svetlobi more vzdigniti na mizi ležeč mali predmet, ne da bi se ga dotaknil. Samo pet oseb se je oglasilo, da poizkusijo srečo, a prišli sta samo dve osebi, ki sta si stvar ogledali. Fiasco za spiritiste je torej popoln, posebno če se upošteva, da odlični spiritisti sedanosti, dr. Maxwell, zagotavlja, da svetloba dneva ne ovira dela spiritistov. Spiritisti zdaj pravijo, da so pred 40 leti duhovi vzdignili celo mizo, na kateri je bilo za 75 kg težkega kamenja. Nam se pa zdi čudno, da bi mediji, ki so pred 40 leti vzdignili 75 kg, sedaj ne mogli vzdigniti niti par gramov in 2000 frankov zaslužiti v dveh minutah.

— **Kje je domovina našega sočlva!** Na to vprašanje odgovarja „Revue scientifique“: Artičke so oplemenjena vrsta divje artičke, ki je doma na Madejri, Kanarskih otokih, v Maroku, južni Franciji, na Španskem, Italiji in na sredozemskih otokih. Šparglji so iz Evrope in iz zmerne vzhodne Azije. Kje je domovina fižola, ni znano; ravno tako tudi ne, kje je bila najprej leča, zelen grah in kherjev grah. Pesa je doma v celi Evropi, Mali Aziji, Sibiriji, na severnem Kitajskem, v Abesiniji in v severni Afriki, kakor tudi na Madejri in na Kanarskih otokih. Ravno tako obširno domovino ima zelena. Krehlja je doma v vzhodni Aziji v zmerem pasu, petrišlj v južni Evropi, in Alžiru, kislica v Evropi, severni Aziji, gorah Indije in Severne Amerike, špinača pa v severni Aziji. Paradizevec je prišel najprej iz Perua, kumare iz Indije, buče pa iz Gvineje.

— **Šestnajst milijonov za novojorsko policijo.** Policijski komisar novojorski Bingham je poslal svoj proračun za leto 1909 glede stroškov za novojorsko policijo. Bingham zahteva skupno 16,393.539 dolarjev, tri milijone več nego je imel v tem letu. Komisar tudi zahteva, da se mu dovoli vzeti v službo še 800 novih redarjev in 200 detektivov. Dalje name-rava imenovati štiri nove poveljnike in zidati dve novi policijski poslopji. Novojorsko redarstvo šteje sedaj 8100 mož, a sedaj se to šte-vilo pomnoži za 1000 mož. A Bingham ne pozablja tudi samega sebe, zakaj zahteva tudi povišanje svoje plaše. Dosedaj je imel letne plače 7500 dolarjev, a od sedaj zahteva 15.000 dolarjev, sicer da mu ni možno več uspešno delovati. Nadalje zahteva, da se tudi njegovim usmenstnikom poviša plača, in sicer vsakemu za 2000 dolarjev.

— **Kakšno pokrivalo naj nosimo poleti?** Seveda tako, da je jako lahko in pri tem zračno. Niso vsa pokrivala, ki odgovarjajo temu pogoju. Neka angleška trgovina s klobuki si je pridobila s tem zaslugo, da je dala izvesti natančne preiskave, kateri klobuki so za vroče poletne dni najbolj priporočljivi. Preiskave so izvajali na ta način, da so dajali majhne toplotere v različna pokrivala in so pustili normalnega, zdravega človeka, da se je izprehajal z njimi po četrto ure na soncu. Rezultat je bil presenetljiv: zmagal je panama-slammnik, pod njim je bilo samo 25 stopinj Celzija. Visok slammnik po sredi utišnjen, je kazal 26 stopinj, ploščnat, trd slammnik 27 stopinj, cilindar 31 in pol stopinj, navaden trd klobuk 33 in športna čepica celo 36 in pol stopinj toplote!

Listnica uredništva.

S Peskovim in Silvestrovim referatom pričnemo prihodnjič. — J. Ž.: Dolej še ni prišlo na vrsto. Pa saj je še vedno aktualno. Oprostite! Drugo vrnemo čimprej. Pozdrav!

Zahvala.

Neutolažljivo žalujoča rodbina Adamič se ob preranem grobu svojega gorko-ljubljenega sina, brata, svaka in strica

IVANA

jokajoč zahvaljuje vsem, ki so ga spremili k večnemu počitku, zlasti pa preblagorodnemu g. županu ljubljanskemu in državemu poslancu Ivanu Hribarju, občinskemu zastopu, častiti duhovščini, Zavezi slov. pevskih društev za pretresljivo petje in vsem drugim društvom iz vseh slovenskih krajev. Zahvaljuje se tudi gorko za vse nebrojne tolažilne izjave in besede.

Naj bi kri nedolžnega ne bila prelita zastonj!

Žalujoča rodbina Adamič.

IVAN ADAMIČ,

dijak IV. gimn. razreda,

v nedeljo ob $\frac{1}{4}$ 10. uri zvečer ustreljen, kot nedolžna žrtev nečloveške vojaške okrutnosti v 15. letu svoje starosti.

Pogreb je bil v torek popoldne ob 4. uri.

V Ljubljani, 23. septembra 1908.

Globoko žalujoča rodbina Adamič.